

Проект професіограми судді

1. Загальна структура професійно-технологічної складової праці судді

Мета діяльності: розгляд судових справ і ухвалення судових рішень відповідно до чинного законодавства (здійснення правосуддя на професійній основі).

Результат діяльності: ухвалення судового рішення.

Тип професії: «людина-людина», тобто провідним предметом праці є людина, групи, колективи, спільноти.

Клас професії: гностична (мета – розпізнати, розрізнити, оцінити, перевірити).

Знаряддя та засоби праці: професія судді належить до виду професій із функціональними засобами праці – внутрішніми психологічними особливостями особистості судді.

Зовнішні знаряддя праці: професія судді пов'язана з оформленням документів та застосуванням законів, нормативно-правових актів.

Внутрішні (функціональні) знаряддя праці: особистісні якості, здібності, навички судді.

Міра проблемності трудових ситуацій – висока. У роботі судді часто зустрічаються нові складні ситуації, які вимагають творчої активності та нестандартного підходу.

Соціально-психологічні параметри професії:

Міра колективності процесу праці: професійна діяльність судді пов'язана з великою кількістю міжособистісних контактів, зокрема взаємодією з учасниками судового процесу, працівниками апарату суду, представниками громадськості та ЗМІ.

Міра самостійності в організації роботи: суддя є організатором роботи працівників апарату суду, учасників судового процесу та власної діяльності.

Особливості трудової взаємодії: комунікативні контакти – численні; типи партнерів – відвідувачі суду та співробітники апарату суду; коло партнерів – мінливе.

Емоційно-вольові параметри професії:

Характер відповідальності: підвищена моральна відповідальність. Ухвалені суддею рішення можуть впливати на фізичний, психічний, матеріальний стан окремої людини, групи людей або суспільства загалом.

Умови роботи: праця в умовах звичайного (побутового) мікроклімату (робочий кабінет, нарадча кімната, зала суду).

Фактори, що викликають психічне напруження: спілкування з правопорушниками, значне робоче навантаження, необхідність ухвалювати остаточні рішення в умовах невизначеності (дефіциту інформації або ж її надлишку) та брати на себе моральну відповідальність (в умовах, коли наявна суперечлива інформація, емоційний та комунікативний тиск, який здійснюється на суддю з метою впливу на його остаточне рішення).

2. Основні завдання та відповідні дії в професійній діяльності судді

Діяльність судді включає такі основні етапи:

- 1) досудова підготовка;
- 2) судовий розгляд;
- 3) судові рішення.

3. Показники професійної компетентності

1. Рівень знань у сфері права.
2. Рівень практичних навичок та умінь у правозастосуванні.
3. Ефективність здійснення правосуддя (фахової діяльності).
4. Діяльність щодо підвищення фахового рівня.

Приклади демонстрації вмінь:

- 1) демонструє високий рівень загальнотеоретичних знань, знань Конституції України, законів України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини;
- 2) надає неупереджену оцінку матеріалам справи та наявним у ній доказам, чітко мотивує своє рішення;
- 3) уміє критично мислити та правильно вирішувати проблему;
- 4) ефективно розглядає справи та не допускає грубих умисних порушень під час їх розгляду;
- 5) слідує новелам законодавства та практиці вищих судів, їх правовим позиціям;
- 6) регулярно підвищує кваліфікацію.

4. Психограма судді

1. Критерій особистої компетентності:

1.1. Когнітивні якості особистості:

- логічне мислення;
- абстрактне мислення;
- вербальне мислення;

- загальний показник.

Приклади демонстрації вмінь:

- 1) концентрує, розподіляє і переключає увагу в складних і динамічних ситуаціях судового процесу;
- 2) свідомо спрямовує себе на точне і повне застосування законодавства і процесуальних норм;
- 3) запам'ятовує деталі справи;
- 4) розуміє суть основних взаємозв'язків, властивих проблемі;
- 5) здійснює відбір із великого обсягу інформації, необхідної для вирішення завдання;
- 6) приймає рішення на основі суперечливої інформації;
- 7) знаходить ефективні рішення, виявляє декілька шляхів і обирає найбільш ефективний.

1.2. Емотивні якості особистості:

- стресостійкість;
- емоційна стабільність;
- контроль емоцій;
- контроль імпульсів;
- патопсихологічні ризики.

Приклади демонстрації вмінь:

- 1) залишається неупередженим;
- 2) керує власними реакціями, емоціями, почуттями, мімікою та інтонацією для передавання інформації;
- 3) залишається спокійним, зберігає авторитет, незважаючи на неприйнятну чи провокативну поведінку учасників процесу;
- 4) зберігає зібраність в умовах, що стимулюють збудження;
- 5) демонструє здатність до зменшення емоційного напруження.

1.3. Мотиваційно-вольові якості особистості:

- відповідальність;
- стійкість робочої мотивації;
- рішучість;
- дисциплінованість;
- здатність відстоювати власні переконання.

Приклади демонстрації вмінь:

- 1) несе відповідальність за свою діяльність і прийнятті рішення;
- 2) уміє узгоджувати власні дії з діями інших;
- 3) демонструє впевненість та оперативність при розгляді справ;
- 4) виконує значне робоче навантаження.

2. Критерій соціальної компетентності:

- комунікативність;
- організаторські здібності.

Приклади демонстрації вмінь:

- 1) чітко та зрозуміло формулює думку;
- 2) ґрунтовно доносить до слухача свої думки і запитання;
- 3) чітко формулює і пояснює правові основи процесуальних дій;
- 4) демонструє навички керування складними та конфліктними ситуаціями;
- 5) ефективно планує робочий день, пропорційно розподіляє навантаження.

3. Критерій професійної етики:

3.1. Морально-психологічні якості:

- розуміння і дотримання правил та норм;
- повага до інших.

Приклади демонстрації вмінь:

- 1) дотримується загальноприйнятих правил поведінки;
- 2) не піддається впливу авторитетних осіб;
- 3) неупереджено веде ділову бесіду, інтерв'ю, дискусії;
- 4) не вчиняє дій, що можуть поставити під сумнів справедливість судового рішення та авторитет правосуддя.

3.2. Інші якості (дії), що вказують на високі стандарти поведінки в будь-якій діяльності.

Приклади демонстрації вмінь:

- 1) дотримується Кодексу суддівської етики;
- 2) демонструє політичну нейтральність;
- 3) не використовує своє службове становище для досягнення позапроцесуальної мети;
- 4) не отримує нагород (окрім нагород за особисту мужність і героїзм в умовах, пов'язаних із ризиком для життя).

4. Критерій доброчесності:

4.1. Загальна оцінка інтегративності (доброчесності):

- чесність і порядність;
- відсутність схильності до контрпродуктивних дій;
- відсутність схильності до зловживань.

Приклади демонстрації вмінь:

- 1) дотримується поведінки, що забезпечує авторитет правосуддя та довіру до суддівської посади;

- 2) витрати, майно, рівень і спосіб життя судді та членів його сім'ї відповідають задекларованим доходам;
- 3) своєчасно та достовірно (повно) подає необхідні декларації;
- 4) використовує майно, законність джерел походження якого не викликає обґрунтованого сумніву;
- 5) дії (поведінка) судді відповідають вимогам законодавства у сфері запобігання корупції;
- 6) здійснює справедливий і неупереджений розгляд справ;
- 7) не ухвалює рішення під протиправним впливом або за наявності будь-якого приватного інтересу.

5. Особистісні якості, що ускладнюють професійну діяльність судді

1. Низький рівень професійної компетентності.
2. Відсутність умінь і навичок правильно вирішувати проблему.
3. Наявність хронічних психічних захворювань.
4. Наявність розладів у роботі пізнавальних психічних процесів.
5. Відсутність орієнтації на прийняті морально-етичні норми.
6. Відсутність таких особистісних якостей, як: організаційні та самоорганізаційні навички, рішучість, упевненість та оперативність при розгляді справ, працьовитість, логічність, аналітичний склад та критичність мислення.